

CHECKLIST

INCLUSIEVE COMMUNICATIE

Steeds meer organisaties zien het belang van inclusieve communicatie in. Als je inclusief communiceert, houd je rekening met verschillen tussen mensen. En draag je niet (onbedoeld) bij aan de uitsluiting van mensen of aan het versterken van stereotypen en vooroordelen over groepen mensen. Maar hoe zorg je dat iedereen zich kan herkennen in de teksten en beelden die je gebruikt? In deze checklist vind je concrete tips.

De tips zijn onderverdeeld in drie categorieën:

Voor het schrijven: deze tips gaan over dingen die goed zijn om over na te denken voordat je begint met schrijven, zoals over de insteek en inhoud van je communicatie-uiting.

Tijdens het schrijven: deze tips gaan over dingen die goed zijn om over na te denken als je aan het schrijven bent, zoals over de precieze woorden die je kiest om mensen te beschrijven.

Na het schrijven: deze tip gaat over het omgaan met eventuele negatieve reacties.

Ook geven we een aantal tips over het gebruik van beeldmateriaal.

TAALGEBRUIK EN INHOUD

Tips voor het schrijven

Betrek de mensen waar het over gaat bij het proces

Check bij betrokkenen wat zij zelf correcte terminologie vinden. Vraag welke woorden zij gebruiken om zichzelf te beschrijven, en gebruik die termen. Zorg ervoor dat de groep mensen die je bevraagt divers is.

Benoem geen stereotypen, ook niet als je ze daarna ontkracht

Stereotypen zijn overdreven denkbeelden over groepen mensen. Stereotypering kan leiden tot discriminatie. Stel: je wil het stereotiepe beeld ontkrachten dat alle rijke mensen golfen. Herhaal dat stereotiep dan niet, ook al meld je erbij dat het niet juist is. Als je schrijft 'Lang niet alle rijke mensen doen aan golf' of 'Het beeld dat rijke mensen alleen maar golfen klopt niet' versterkt juist het stereotiep.*

* We noemen hier met opzet niet een stereotiep van een groep die veelvuldig gediscrimineerd wordt in onze samenleving om zo te voorkomen dat we schadelijke stereotypen door onze uitleg herhalen.

Tips **voor** het schrijven

Voorkom tweedeling

Nederlanders zijn heel divers. Tegenstellingen zoals 'homo's versus hetero's' of 'mensen zonder migratieachtergrond of mensen met migratieachtergrond' zijn in veel situaties te kort door te bocht en doen geen recht aan de onderlinge diversiteit. Wil je toch verschil maken tussen twee groepen, bijvoorbeeld zoals blijkt uit onderzoek? Beschrijf dan waarom dat relevant is en besteed indien mogelijk aandacht aan nuances binnen de groepen.

Communiceer geen negatieve sociale norm

Vermijd zoveel mogelijk het plaatsen van berichten waaruit blijkt hoe negatief anderen ergens over denken. Als je bijvoorbeeld zegt dat veel mensen discrimineren of negatief zijn over een bepaalde minderheidsgroep ('Nederlanders zijn erg negatief over vluchtelingen') en dat veel mensen discriminatie normaal vinden, kan je daarmee de sociale norm zetten dat discriminatie 'erbij hoort', in plaats van dat het onacceptabel is.

Zet mensen multidimensionaal neer

Persoonlijke identiteit bestaan uit veel verschillende aspecten die ook vaak contextgebonden zijn. Vertel daarom verhalen die deze veelzijdigheid laten zien. Breng ook eens het perspectief van een persoon met een beperking in beeld als het niet over hun beperking gaat. Laat bijvoorbeeld zien wat deze persoon aan hobby's heeft of met wie deze persoon samenleeft.

Herhaal geen desinformatie of complottheorieën

Over verschillende groepen mensen die getalsmatig in de minderheid zijn in onze samenleving gaat desinformatie en/of complottheorieën rond. Bijvoorbeeld over joden en moslims (zie [dit rapport](#)) en over transgender personen (zie [dit artikel](#)). Het is cruciaal deze desinformatie en/of complottheorieën niet verder te herhalen zodat deze niet verder verspreid worden. Publiceer deze desinformatie en/of complottheorieën bijvoorbeeld niet op een website of in een krant onder het mom van het weergeven van opinies, gezien de schade die het kan aanrichten. Het weerleggen van deze desinformatie en/of complottheorieën is wel zinnig; dan is het vooral nuttig om goed uit te leggen wat de juiste informatie is.

Gebruik waar mogelijk eenvoudige taal

Gebruik als het kan taal die zo veel mogelijk mensen begrijpen. Leg moeilijke termen kort uit. Op de site [Is het b1?](#) Kan je makkelijk checken of een woord B1 is en dus door bijna iedereen te begrijpen is.

Tips **tijdens** het schrijven

Gebruik de taal die de groep zelf benoemd als passend om hen te omschrijven

Taal verandert snel, en welke woorden mensen gebruiken om zichzelf te beschrijven verandert net zo snel mee. Zorg dat je op de hoogte bent van veranderingen in inclusief taalgebruik.

Als je nieuwe termen gebruikt die misschien niet iedereen begrijpt, is het een goed idee om die kort uit te leggen.

Raadpleeg voor tips over specifieke onderwerpen de [Incomplete Stijlgids](#) van WomenInc of de Terminologie inclusieve communicatie van KIS.*

* Voor wie graag meer wil leren over inclusief taalgebruik is het boek 'Je mag ook niets meer zeggen: een nieuwe taal voor een nieuwe tijd' van Mounir Samuel een aanrader.

Gebruik geen termen waarin iemand alleen gekenmerkt door het 'anders' zijn

Zoals 'gehandicapt' of 'transgenders'. Gebruik in plaats daarvan zinnen als 'mensen met een beperking' of 'transgender personen'. Sommige personen of groepen gebruiken juist wél graag deze termen. Zie daarom ook de tip 'betrek de mensen waar het over gaat bij het proces'.

Gebruik geen dehumaniserend taalgebruik

Denk aan woorden waarin mensen worden afgeschilderd als natuurrampen, zoals 'asielstroom', als probleem zoals in 'migratieprobleem', of als een vraagstuk zoals in 'het lhbtqa+ vraagstuk'.

Beschrijf mensen aan de hand van wat ze zijn, in plaats van wat ze niet zijn

Als je het hebt over niet-witte mensen suggereer je dat wit zijn de norm is, en als je het hebt over niet-hetero zijn suggereer je dat heteroseksueel zijn de norm is. Schrijf liever 'mensen van kleur' en bijvoorbeeld 'homoseksuele personen en bi+ personen'.

Beschrijf alleen een onderscheid wanneer dit relevant is

Is het relevant om te melden dat iemand een beperking heeft of homoseksueel is? Wanneer dat niet direct relevant is voor hetgeen dat je beschrijft, is het vaak aan te raden om dit weg te laten. Het legt anders te veel de nadruk op het 'anders' zijn van iemand.

Tips **tijdens** het schrijven

Gebruik inclusieve (niet uitsluitende) termen om groepen mensen aan te spreken

Zeg bijvoorbeeld 'beste inwoners', in plaats van 'dames en heren'. Ook hier is het goed om na te gaan wat de relevantie is én wat de gemeenschappelijkheid van de groep mensen is die je wilt aanspreken.

Let er ook op dat je niet standaard naar alles in de mannelijke vorm verwijst, waar dat ook vermeden kan worden. Gebruik niet alleen hij/zij, maar formuleer je tekst zo dat mensen die andere voornaamwoorden gebruiken ook aangesproken worden. Een andere optie is om dit soort gendertermen te vermijden zodat ze voor iedereen opgaan. 'Hij of zij kan het formulier daar aanvragen' wordt 'je kan het formulier daar aanvragen' of 'diegene kan daar het formulier aanvragen'.

Tips **na** het schrijven

Maak afspraken over hoe je omgaat met online haat

Komen er discriminerende reacties op een bericht dat je geplaatst hebt? Overweeg dan die weg te halen.

BEELDMATERIAAL

Gebruik beeldmateriaal dat past bij de context

Kies voor beeldmateriaal dat past bij de context of het domein waar het artikel over gaat. Zo kun je stereotypering voorkomen. Bijvoorbeeld: gaat het artikel over moslima's op het werk? Dan is een foto van een moslim die op de markt loopt niet logisch en onnodig stereotiep. Kies daarom voor beeldmateriaal dat past bij de context, in dit geval moslima's op het werk, zoals aan een vergadertafel of achter een laptop. Ander voorbeeld: gaat het artikel over lhbtq+ discriminatie? Dan is een foto van feestende mensen op een boot tijdens de Pride in Amsterdam niet passend; het artikel gaat immers over een ernstig onderwerp.

Beeld een diverse groep af

Als je een foto laat zien van bijvoorbeeld een schoolklas, kies dan niet voor een foto met alleen witte kinderen. Wanneer je bijvoorbeeld iets schrijft over de ervaringen van mensen met een beperking, laat dan mensen met een beperking zien die verschillen in kleur, afkomst, gender, leeftijd etc.

BEELDMATERIAAL

Gebruik realistische beelden

Gebruik bijvoorbeeld een foto van iemand die daadwerkelijk zelf een rolstoel gebruikt, in plaats van een foto van een model in een ziekenhuisrolstoel. Veel mensen die zelf een rolstoel gebruiken zien namelijk meteen wat niet klopt.

Diversiteit is bij elk thema belangrijk

Gebruik niet alleen foto's van mensen van kleur als het gaat om racisme, of foto's van lhbtqia+ personen als het gaat om lhbtqia+ gerelateerde zaken. Diversiteit gaat over iedereen en zou bij elk thema belangrijk moeten zijn.

Kijk kritisch naar de rollen die mensen innemen in een afbeelding

Zorg dat je afbeeldingen gebruikt waarin mensen niet-stereotype rollen innemen. Ook een persoon met een beperking kan anderen helpen en niet alleen de ontvanger van hulp zijn. Ook mannen doen het huishouden of werken in de zorg.

Maak gebruik van inclusieve beeldbanken

Voorbeelden van beeldbanken zijn [The Gender Spectrum Collection](#), [Disabled And Here](#) en [Corporate Disability Stock Photography](#)

Laat diversiteit binnen een groep zien

Als je een diverse groep mensen ziet, is het lastiger om vast te houden aan één beeld over die groep mensen. Je ziet dan namelijk dat er grote verschillen zijn tussen verschillende mensen die je tot dezelfde groep rekent.